

Ilustrațiile aparțin artiștilor Mihai Criste și Maurizio Caruso, care au binevoit să cedeze autorului și Editurii drepturile de autor aferente.

Versiunea românească s-a efectuat după originalul

Edizione: *La Commedia secondo l'antica*

vulgata a cura di Giorgio Petrocchi

Casa Editrice Le Lettere, Firenze, 1994

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74

mobil: 0733 131 145, 0728 084 802

e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74

mobil: 0728 084 802, 0733 131 145

e-mail: contact@edituraeikon.ro

web: www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DANTE, ALIGHIERI

Paradisul / Dante Alighieri ; versiune în lb. română, pref. și
note de Geo Vasile ; il. de Mihai Criste și Maurizio Caruso. -

București : Eikon, 2022

ISBN 978-606-49-0793-6

I. Vasile, Geo (trad. ; pref. ; note)

II. Criste, Mihai (il.)

III. Caruso, Maurizio (il.)

821.131.1

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Dante Alighieri

PARADISUL

Versiune în
limba română,
note și prefață de

Geo Vasile

Ilustrații de
Mihai Criste și
Maurizio Caruso

E I K O N

București, 2022

Cuprins

Cântul I	13	Cântul XVIII	157
Cântul II	20	Cântul XIX	166
Cântul III	28	Cântul XX	174
Cântul IV	36	Cântul XXI	182
Cântul V	44	Cântul XXII	190
Cântul VI	52	Cântul XXIII	198
Cântul VII	60	Cântul XXIV	207
Cântul VIII	68	Cântul XXV	215
Cântul IX	77	Cântul XXVI	223
Cântul X	86	Cântul XXVII	231
Cântul XI	95	Cântul XXVIII	239
Cântul XII	104	Cântul XXIX	247
Cântul XIII	113	Cântul XXX	255
Cântul XIV	122	Cântul XXXI	263
Cântul XV	129	Cântul XXXII	271
Cântul XVI	139	Cântul XXXIII	279
Cântul XVII	149		

Cântul I

Prolegomene și invocatie. Ascensiune în sfera de foc. Dante și Beatrice sunt în primul Cer al Paradisului. Întocmirea universului.

Glorie, slavă Celui ce toate le urnește
prin univers, pătrunde, și străluce
mai mult de-o parte, mai puțin în alta.

În cerul ce răsfrânge din lumina-i cel mai mult
am fost și am văzut ceea ce nu știe-a le mai
spune, nici nu poate cel ce de sus se-ntoarce,

deoarece apropiindu-se de-a ei dumnezeire,
a noastră înțelegere se adâncește atât,
c-aducerea aminte cu ea nu poate ține pasul;

cât am putut eu însă din sfânta-mpărăție
în mintea mea s-acumulez comoară,
va fi acum substanță cântecului meu.

O, bunule Apollo, acum când este cel mai greu
din măiestria ta revarsă-n mine al tău vas –
atât cât crezi spre-a-ncorona cu lauri un poet.

Mi-a fost de-ajuns până aici doar Heliconul
 din Parnas, dar de acum de amândouă
 culmi nevoie am spre-a mă întrece cu talentul.

Pătrunde-mi pieptul și cântă cu-a mea gură,
 cu-aceeași armonie cu care l-ai sfidat
 pe Marsias și trasu-l-ai afară din teaca trupului.

Dă-mi cu-mprumut divina-ți inspirație
 atâta cât doar palida imagine-a-mpărăției sacre,
 întipărită-n mintea-mi s-o zugrăvesc aici,

mă vei vedea venind l-acei copac râvnit
 să mă încoronezi tu însuși cu frunzele de laur,
 căci vrednic prin esența cântului o să mă faci.

Așa de rar culese, Părinte, sunt acelea
 spre-a-ncununa triumful unui Poet ori Cezar,
 din vina și ocara poftelor din oameni,

încât peneea frunză, când o râvnește unul,
 ar trebui să nască bucurie în preafericea
 zeitare din templul de la Delphi.

Din firava scânteie se iscă vâlvătaie;
 și poate după mine voci mai armonioase
 se vor ruga pe Cirra, culmea unde tu stai.

Răsare muritorilor din felurite locuri
 lumina lumii, soarele; dar de pe-acela
 care îmbină trei cruci cu patru cercuri,

cu o mai bună cale și-o stea mai priincioasă,
 se împreună, și ceara cea lumească o întipărește
 înmlădiind-o tot mai mult spre-a fi pe plac.

În Eden s-a crăpat de zori pe când aici ca-n
 asfințit se înserează aproape, și-acolo era albă
 întreaga emisferă, și neagră e cealaltă parte,

când am văzut-o-ntoarsă-n partea stângă
 pe Beatrice privind direct în soare:
 vultur nicipând așa cu ochii nu l-a mai țintit.

Și-ntocmai cum a doua rază de obicei din prima
 se desprinde și-apoi răsfrânge-se în sus,
 la fel ca pelerinul ce ajuns la templu se întoarce;

tot astfel a-ei mișcare, prin ochii mei indusă
 și percepută, decurse făcându-se a mea;
 și mai presus de-al nostru-nvăț, fixat-am soarele.

Acolo mult e-ngăduit, ce pe pământ nu-i cu
 puțină puterii noastre și datorită locului făcut
 anume într-adins pentru umana seminție.

Mult nu l-am îndurat, dar nici atâta de puțin
 ca să nu-l văd cum scapără scânteii în jur
 precum un fier ieșit din focul roșu-ncins;

și-ndată se păru c-a zilei strălucire sporește
 de parcă Atotputernicul ar pune pe cer încă
 un soare, Beatrice înspre tăria veșnică privind

cu ochii țintă sta; iar eu prin ea fixam
 luminile de sus răsfrânte atât de-ndepărtate
 și tot privind la ea m-am prefăcut cu totul

așa cum Glauco după ce-a gustat din iarba
 miraculoasă, ce-l înfrăți pe mare cu alți zei,
 mai sus de firea unui om să lămuresc *per verba*

nu s-ar putea; astfel ca pilda să-i ajungă
 aceluia ce harul îi îngăduie acea-ncercare.
 De ar fi fost numai sufletul din mine în trup

suflat, o, tu, iubire, cârmuitoare-a cerurilor,
 o știi prea bine, căci cu lumina ta m-ai înălțat.
 Când cerul ce-l înveșnicești rotindu-se de dorul

tău, făcutu-m-a să iau aminte doar la ea
 prin armonia pe care-o stăpânești și-o semeni,
 mi-a apărut atunci atâta cer aprins

de-a soarelui văpaie, că ploile sau râurile
 nu au făcut un lac atât de necuprins.
 A sunetului noutate ca și lumina-imensă

mi-aprinsă dorința de-a le cunoaște rostul:
 atâta de profund nicicând n-o mai simțisem;
 așa că ea ce mă vedea, la fel și eu pe ea,

ca să-mi aline sufletul cel tulburat,
 mai înainte ca eu s-o-ntreb, să-mi spună
 începu: „Tu însuți mintea și-o întuneci

cu false năluciri, astfel se-ntâmplă că nu vezi
 ce ai vedea de le-ai fi alungat din tine.
 Nu te-afli pe pământ, așa cum dai de înțeles;

ci fulgerul, de-al său lăcaș fugind, n-a alergat
 mai iute ca tine spre sferele cerești.”
 De fost-am eu de prima îndoială dezbatat

prin scurtele-i cuvinte zâmbitoare,
 de încă una nouă fost-am încolțit; drept
 care-am spus: „De marea mea uimire

m-am lecuit, dară acum mă-ncearcă încă una:
 căci urc mai sus decât aceste corpuri mai ușoare.”
 La care ea, de mine fiindu-i milă, suspină,

spre cel ce scrie se întoarce cu înfățișarea
 unei mame ce-și vede copilașul aiurind;
 și începu: „Lucrurile toate ce există

au între ele-orânduială, și-aceasta-i forma
 ce face universul aidoma lui Dumnezeu.
 Într-însa văd înaltele făpturi și urma

puterii fără moarte, ce este însuși țelul
 pentru care făcută e orânduiala pomenită.
 În ordinea aceasta sunt toate firile-nclinate

precum le e și starea, de Domnul
 mai mult sau mai puțin apropiate;
 de unde se pornesc spre porturi diferite

pe-ntinsa mare a ființei, și fiecare
 cu instinctul ce-i este dat spre-a o purta.
 Acesta mână focul înspre lună;

acesta-n inimi e muritorilor imbold vital;
 acesta ține strâns pământul prin forța ce atrage;
 și săgetează arcul doar al făpturilor ce sunt

lipsite de înțelepciune, și nu al celor ce au
 în a lor zestre și cuget și iubire. O astfel
 de-ntocmire menită chiar de Providență,

cu-a sa lumină pașnic mereu face să fie cerul,
 în care se-nvârte cea mai grăbită între sfere.
 Și-acum în Empireul nouă hărăzit,

ne duce spre înalt puterea-acelei corzi
 ce-ndreaptă spre o țintă încântată tot ce-aruncă.
 Drept este că, precum nici forma nu se-mpacă

adesea cu ale artei năzuințe, orice răspuns
 în van aștepți: materia e surdă: tot astfel de la
 astă cale uneori făptura se abate, având puterea

să se incline înspre rău, în ciuda binelui,
 -tot astfel fulgerul îl poți vedea căzând din nour, -
 precum va s-o doboare prin mincinoasă desfătare.

Mai mult nu e nevoie să te mire, de bine
 socotesc a ta urcare, precum coboară apa unui
 râu din piscul muntelui mereu mai jos.

Mirare-ar fi cu tine, lipsit cum ești acuma
 de orișice opreliști, dacă te-ai fi-oprit, precum
 foc viu să nu se-nalțe spre a sa sferă.”

Pe urmă își întoarse chipul către cer.

Ascensiunea lui Dante în Paradis începe deci în aprilie
 1300; Cerul: Emipreu, lăcașul Dumnezeirii, spre care
 năzuiește idealul omenesc; Sfânta Împărăție sau *Paradisul*:
 cantica ce i se va fi părut lui Dante cel mai greu de abordat,
 și de la care avea cele mai mari așteptări, ceea ce îl face
 să invoce ajutorul regelui poeziei, Apollo; penecă frunză:
 frunză a laurului, arbust în care se preschimbăse cea cu
 care se iubise nimfa Daphné, fiica râului Peneu; lăcașul
 muzelor era culmea Heliconului, iar al lui Apollo, culmea
 Parnasului, numită Cirra; Dante îi cere lui Apollo din
 Delphi să-i insufle acea armonie prin care l-a învins pe
 satirul Marsyas în arta flautului; acesta din urmă îl sfidase
 pe Apolo, drept care a fost jupuit de viu; lumina lumii:
 Soarele, sau Dumnezeu; cele patru cercuri și cele trei cruci
 simbolizează probabil virtuțile cardinale și teologale; sporul
 de lumină arată că Poetul, într-o străfulgerare, urcase cu
 Beatrice în primul Cer al Paradisului; privind-o-n ochi pe
 Beatrice, Dante capătă puterile unui zeu, precum umilul
 pescar Glauco devenise zeu marin gustând dintr-o buruiană
 miraculoasă; Dante îl ia drept martor chiar pe Dumnezeu
 că s-a urcat la ceruri cu trup cu tot; Primul Mobil – prima
 sferă externă a Empireului, care se învârte cel mai iute;
 Dante se primenise în Purgatoriu de cele șapte păcate
 mortale; așadar nu mai avea opreliști în ascensiunea lui în
 Paradis, alături de Beatrice.

Întâiul Cer, al Lunii. Cei care și-au încălcat jurământul castității; muștrare către cititori; ascensiunea la întâiul Cer; petele de pe Lună și cauza lor, explicate Poetului de Beatrice; înrâurirea Cerurilor.

O, voi ce vă aflați într-o prea mică Barcă,
de vreți să m-ascuțați, urmați-mi
luntrea mea ce-și taie drum cântând,

și-o să vă-ntoarceți la țărmurile voastre
teferi, nu v-avântați în largul mării, căci
poate, pierzându-mi urma, vă veți rătăci.

Nicicând n-am mai umblat pe apa ce-o înfrunt:
Minerva-ndeamnă vântul, năier îmi e Apollo,
iar Ursa, negreșit mi-o-arată cele nouă Muze.

Voi cei inițiați, ce gura vi se-nfruptă
de timpuriu din pâinea îngerilor – adevăr suprem –
cu care se trăiește fără să fii cândva sătul;

în largul mării luntrea voastră să se-avânte,
slujindu-se de brazda ce-o las în urmă eu,
mai înainte apa iarăși să se-ntoarcă cum a fost.

Acei victorioși care-au trecut spre Colchis,
nu s-au mirat, precum voi faceți,
când l-au văzut pe Jason plugărind pământul.

Veșnica și innăscuta sete de Empireu
ne tot ducea în sus, fără-a băga de seamă,
cu parcă tot aceeași iuțea a cerului-’nstelat.

Sus Beatrice se uita, iar eu priveam la dânsa;
și poate cât ai pune o săgeata să-și ia zborul,
din arbaletă scăpărându-se fulgerător,

ajuns văzutu-m-am acolo unde o minune
făcutu-m-a să-mi întorc fața către ea; și
Beatrice de care nu puteam s-ascund vreun

gând al meu, în toată zâmbitoarea-i frumusețe:
„Mintea spre Domnul ți-o îndreaptă”, -’mi spuse,
„și mulțumește-i că ne-a unit cu steaua cea dintâi.”

Mi se părea că ne-ar fi-acoperit un nour,
de licoare, strălucitor, compact și lustruit
asemeni diamantului înluminat de soare.

Mărgăritaru-acela neasfințit la sânu-i
ne primi, precum primește apa
o rază de lumină, fără să se deschidă.

Eram tot eu cu trupul, doar că aicea
nu-i de-nțeles cum se îndură întrepătrunderea
a două dimensiuni, de una în cealaltă intră.